

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adrezeze Redacțiunii

„BISERICA ȘI ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 390/1902.

Esamenul de evalidațiune

Cu candidații la preoție, prescris prin Statutul organic și prin Regulamentul special, — se va ține în sala Consistorială de aici **Mercuri în 27 Februarie** (12 Martie) și următoarele zile a. c. cu începere la oarele 9 nainte de amezii.

La esamen sunt admiși toți teologii absoluiți, cari, conform §-ului 8 din Regulamentul special, și-au prezentat asemenea cerere până la finea lui Ianuarie a. c. st. v.

Arad, 7/20 Februarie 1902.

Presidiul Consistorului gr. or. rom. Arad.

Reuniunea preoțească.

Bilanțul vieții spirituale a preoției din diecesă, la partea activelor, l-a încheiat anul trecut și cu o nouă achiziție: ide Reuniunii preoțești.

Cine în trecut a urmărit cu atențiune momentele vieții spirituale a preoției, va ști că ide Reuniunii preoțești nu e tocmai nouă, ci e o dorință mai de mult nutrită.

Dacă acum ea a luat o formă mai pronunțată, este pentru-că ide s'a copt, cristalisat și generalizat și mai mult.

Îndreptățirea Reuniunii este atât de plausibilă prin însași natura esternă a împrejurărilor timpului de azi, că om care poartă în sufletul său zor pentru triumful binelui, abia crede că se va afla să o conteste.

Sunt din contră convins, că ide Reuniunii preoțești, care cu întefire își face curs în sinul preoției din toate protopopiatele — va fi salutată cu bucurie de toți oamenii cari se însuflețesc de cauzele nobile.

Căci e trist și în același timp și genant faptul, că preoția, care formează la noi factorul

cel mai important, prin răsălireă actuală se apatisează și devine indiferentă, — pe când strângerea ei într'un mănunchiu ar produce multe mărăgăritare prețioase intereselor generale ale bisericiei.

O Reuniune organizată pe base sănătoase și durabile, va deveni o fortăreață a progresului și binelui public.

Salut traducerea ideei în calea publicității și inițiarea selecțiunei ei!

Colegul Al. Munteanu al lui Vasilie în nr. 3 a. c. din prețitul nostru organ »Biserica și Școala«, prima oară depune pe biroul publicității chestiunea Reuniunii preoțești.

Bravul nostru coleg, animat de sentimente înalte, de vederi ideale și nobile, e primul campion înrolat în serviciul unei ide, cărei credem că viitor îi e rezervat.

Cuvintele sale duioase și calde, sunt glasul dulce al unei paseri cântătoare, care simțind că a trecut iarna, se avântă pe o ramură unde în accente vesele vestește sosirea primăverei, făcând

ca și alte paseri să iasă la lumina caldă a soarelui, ce o nouă viață aduce.

În Nrul 4, colegul Tr. Terebenț vine cu un răsădit la apelul fraților, emanat în meritul înființării Reuniunii, din care răsădit transpiră entuziasmul și convingerea de care e călăuzit în cauza respectivă.

Ceea-ce a făcut însă impresiune plăcută în-deosebi, este apariția articolului din nr. 4 »Chestiuni deschise«, în care P. C. Sa dl referent și director seminarial R. Ciorogariu își espune vederile și referitor la idea Reuniunii preoțești deschide coloanele prețuitului organ »Biserica și Școala« pentru discutarea chestiunii ce ne preocupă. Vederile P. C. Sale — așa credem — sunt și ale superiorităților noastre bisericesti, a căror unică condiție de reclamat este, garantarea ori precizarea baselor autonome ale unei Reuniuni preoțești.

E drept, că în Statutul organic, afară de corporațiunile formale dela parohie până la Mitropolie, nu sunt prevăzute altele, decât conferențele preoțești.

Aceste însă, e în genere recunoscut, nu corăspund scopului, parte că n'au latitudinea de acțiune, fiindcă n'au regulamente ori statute precisate de preoțime, conform necesităților ce ea le simțește; parte că n'au centralizare și astfel e imposibil a se efectui acțiuni efective. Chiar și dacă conferențele preoțești s'ar întruni în conferență generală, fără calitățile de mai sus, rămâne numai o corporațiune facultativă și nu una de fapt, ori o persoană morală.

Titlul ori numirea: »Reuniune preoțească«, »Conferență preoțească«, ori chiar altcum de se va numi, nu impoartă de loc; lucrul principal este, ca să se organizeze pe statute și stipulațiuni bine circumscrise și precisate.

Dacă conferențele preoțești își au basa juridică în Statutul organic, e cert că au și îndreptățirea a se organiza după trebuințele practice și a nu esista numai de formă.

Basa juridică a conferențelor preoțești tractuale — și eventual generale — după modesta mea părere, ofere tot acea îndreptățire și Reuniunii preoțești, căci scopul e același: a se discuta chestiunile intime și de interes particular ale preoțimei și cele de interes bisericesc, de către preoțime.

Punctul III din »Dispozițiuni generale« ale Statutului organic: »Pozițiunea, ce are în biserică clerul și poporul provinciei mitropolitane, fi dă dreptul de a participa individualmente și prin reprezentanții săi la toate acțiunile bisericesti școlare și fundamentale, și-i impune datoria de a suporta toate greutățile, dela care este condiționată bunăstarea bisericeii« — așa cred, nu se poate referi numai la corporațiunile formale, căci și Reuniunea preoțească »bunăstarea bisericeii« o urmărește; și deci, în înțelesul adevărat mai larg juridic a acestui punct, și Reuniunea încapă foarte bine aici.

Dacă preoțimea e conștiință, că bunăstarea bisericeii, interesele ei, ale moralei publice, apoi afacerile chestiunilor preoțești mai intime, nu se pot îndeajuns validita în cadrul actual a conferențelor preoțești, căci întocmirea lor nu corăspunde necesităților esterne, — nu e decât natural să cerce a organiza acestea pe o basă ce corăspunde scopului. Scopul e tot acela ce își are îndreptățirea autonomă, arangiamentul însă — ca să zic așa — trebuie să fie mai practic. Numirea în sine — așa cred — nu-i poate nimic devalva din această îndreptățire.

Altcum corporațiunile noastre bisericesti au facultate deplină de a-și arangia prin regulamente și statute toate afacerile de interes public bisericesc, ear Reuniunea preoțească nu e decât o zală în lanțul moral, merit să promoveze interesele generale ale bisericeii, moralității și binelui public.

Unei corporațiuni ce își cere existența pe basa unor scopuri așa nobile și ideale, 'i-se va recunoaște și din partea stăpânirii nu numai îndreptățirea existenței, ci și îndreptățirea autonomă, căci realizarea intereselor urmărite prin ea sunt toate prevăzute în Statutul organic și alte regulamente autonome.

De altcum cred, că acest punct se va cristalisa perfect din partea reprezentanților tractuali ai preoțimei, apoi prin condeele mai agere ale altor confrăți și binevoitori ai cauzei, a căror comunicări le așteptăm cu interes, le primim cu bucurie — și le asigurăm sinceră mulțumită.

Traian I. Magier,
preot.

Un cuvânt la „Chestiuni deschise.“

Nainte cu vr'o patru săptămâni am primit un „Apel“ litografiat, subscris de dl Dr. I. Petran, și preotul C. Lazar, prin care se roagă preoțimea să pună la cale, prin protopopul tractual, convocarea unor conferențe tractuale, spre a alege un sau doi preoți reprezentanți ai preoțimei, ca membri ai comitetului ini-

țiator, ce va delibera asupra modalităților înființării „Reuniunii preoțești,“ și spre a se declara în cauza fondului preoțesc.

Pe dosul „Apelului“ trimis ad circulandum preoțimei din tract, mi-am făcut observarea, care o accentuez și aici, că mai înainte de toate trebuie precisață în

„Apel“ întrebarea *principiară*: doresc densus înființarea reuniunii preoțești în cadrele ronstituțiunei noastre autonome bisericești, ori că sunt decisi a se constitui și pe basa statutelor aprobate de autoritatea civilă? Pentru că dela clarificarea acestei întrebări depinde procedura ulterioară și poziția ce va lua preoțimea față cu chestiunea acestei reuniuni, respective numai după precedența aceasta pot conferențele preoțești tractuate să deie autorisație obiectivă delegaților aleși în comitetul central, ear până atunci ori ce discuție e fără obiect.

Remâne dară, ca frații preoți, dela cari a emanat idea „Reuniunii preoțești“ să facă declarațiune publică asupra acestei întrebări, care formează așa zicând osia pe lângă care se învîrte întreagă chestiunea, pentru că nu cred să se aștepte preot conștiu de chemarea sa și cu dragoste și alipire față de biserica sa zidurilor bine întărite ale autonomiei bisericești prin primirea statutelor dela autoritatea civilă.

Ce privește fondul preoțesc, imi pare neexplicabilă dorința fraților preoți, cari voiesc să aibă cu ori și ce preț „fond de pensii preoțești“ pentru că — scurt zis — preoțimea ca atare e asigurată pe viață prin dreptul de a-și pute lua capelan în cas de neputință. Sau doară prin fondul de pensii devine preoțimea mai bine asigurată decât cum e astăzi cu dreptul de a-și lua capelan?! Nu pot crede! Cine știe și cunoaște greutățile cu cari preoțimea supoartă dările civile și bisericești, trebuie să ajungă la convingerea, că noi preoții dintr'o *singură* diecesă, numai din puterile noastre proprii, nu putem presta urcarea taxelor în așa măsură, ca să putem la timpul său beneficia o cvotă anuală mai bună, decât cum avem acuma cu dreptul la capelanie, pentru că aici nu im-

poartă ce dorim noi, ci chestia se învîrte pe lângă aceea, ca ce suntem în stare a presta din propriile noastre puteri. Învătătorii din întreaga țeară au fond comun regnicolar de pensii și dacă statul nu întrevenia cu ajutorul, dacă comunele n'ar plăti cvotele anuale prescrise de lege, și dacă pruncii, cari cercează școala, n'ar da și ei filerul lor, învățătorii n'ar pute căpăta nici jumătate din pensiiunea de care se bucură astăzi.

Adevărata rană nu e lipsa unui fond de pensii preoțești, gravamenul serios e faptul trist, că pe sërmanele preotese în continu le amenință sabia lui Damocles, că rămânând veduve, n'au din ce să se susțină, ear orfanii rămân fără creștere, spre rușinea clerului și a bisericii noastre. Așadară, dacă frații preoți voiesc să aducă jertfe pentru asigurarea familiilor lor, atunci să urcăm cvotele anuale ce le plătim în fondul preoțesc în măsură, în care *putem* și voim să asigurăm preoteselor ajutorul vidual. Aici apoi putem pretinde, ca aceste cvote de ajutoare să nu fie pendente dela nici o împrejurare, ci numai dela anii de serviciu și dela taxele solvite fără deosebire, că cutare preot în ce fel de parohie se află, respective ca preotul din parohia de cl. II. să aibă drept — dacă poate — a solvi taxele anuale prescrise și impuse celor dela parochiile de fruite, stăbilind numai minimum și maximum cvotelor de ajutoare și în măsură aceasta și taxele anuale solvînde din partea preoțimei; aceasta pentru asigurarea fondului preoțesc de ajutoare.

B.-Comloșul-mare la 6 Febr. 1902.

Mihail Păcățan,
paroch.

PREDECA,

la Dumineca lăsatului de carne.

»Eară când va veni fiul omenesc întru mărirea sa și toți sfinții ingeri cu dînsul, atunci va ședé pe scaunul mării sale«.

Mat. 25, 31.

Și va fi mare și înfricoșată a doua venire a Mântuitorului Cristos. Nu va mai veni Dînsul, iubiți creștini, blând și smerit, nu se va naște El în peștera cea sărăcăcioasă dela marginea Vitilemului, ci »precum ese fulgerul dela răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea fiului omenesc« Mat. 24, 27; nu va fugi El, de frica lui Irod împăratul în pământul Egiptului, însoțit numai de muma sa după trup, de fecioara Maria și de cuviosul bătrîn Iosif, nici va mai locui în cetatea Nazaret, ci: »va veni întru mărirea sa și toți sfinții ingeri cu dînsul« și »atunci va ședé pe scaunul mării Sale« Mat. 25, 31.

Așa va veni Mântuitorul la a doua venire a sa, — cu mărirea multă, și nu singur, ci încunjurat de mulțimea cetelor celor de sus, de mulțimea ingerilor și a puterilor cerești, și nu va veni să ne învețe, nu să mântuească, ci va veni să iee seama slugilor sale, să plătească fiecăruia potrivit faptelor sale, să judece vii și morții. Ziuă mare,

ziuă înfricoșată, ziuă de grea cercare va fi aceea zi. Chiar și presemnele sosirei aceluia ceas înfricoșat vor fi neasemănat de înspăimântătoare. »Se vor scula cristoși mincinoși și proroci mincinoși și vor da semne mari și minuni, ca să amăgească, de se va pute, pe cei aleși« Mat. 24, 24; soarele se va întuneca, luna nu-și va mai da lumina sa și stelele vor cădea din ceriu și puterile ceriurilor se vor clăti »și atunci se va arăta semnul fiului omenesc în ceriu« Mat. 24, 29, 30. Soarele își va perde toată strălucirea sa, ear crucea, semnul biruinței lui Cristos, va străluci lăminat, mai lăminat decât toată strălucirea ce omul își poate închipui, spre rușinea păgânilor și a tuturor acelor creștini, cari împinși de trufia lor și de proroci mincinoși, au lăpădat această tărie a creștinismului, această podoabă a bisericii și nu vreau să creadă în puterea ei.

»Atunci vor vedé pe fiul omenesc venind pe norii cerului cu putere și cu mărirea multă« ibid, 24, 30. Și ce se va întâmpla apoi?! Oh! Spaimă și cutremur mă cuprinde când gândesc la ceea-ce va urma. Mă cutremur de mine însu-mi, dar mă cutremur și de voi iubiți creștini, căci am să dau

seamă înaintea lui Dumnezeu eu și de faptele voastre; amar dar mie de nu voiu binevesti, amar mie de se va perde o oaie nnumai din turma mea cu vina mea, amar voue de nu veți împlini cu toată inima poruncile lui Dumnezeu.

Și voi sunteți cuprinși de frică la auzul acestor cuvinte. De pe fețele voastre se poate ceti, că sunteți nedumeriți, vă întrebați voi între voi, vă întrebați launtrul vostru, să vă spună, ce se va întâmpla, ce va fi atunci când fiul omenesc Dumnezeu-omul va veni a doua oară pe norii cerului cu mărire multă? Eată vă spun. Ascultați. Îngerii, la porunca melului dumnezeesc, a Mântuitorului Cristos, vor aduna pe cei aleși ai lui din cele patru vânturi. Toată suflarea ce chip de om a purtat, la glasul trimbiței se va aduna la locul de judecată, înșiși morții de grabă vor eși din mormânturi și împreună cu cei vii vor alerga la acel loc de groază, la acel loc înfricoșat, unde se va rostii judecata cea din urmă, acea groaznică judecată, care multor suflete le va aduce perire vecinică. »Și voiu aduna toate neamurile și le voiu pogori în valea Iosafat, — zice Domnul — și mă voiu prici cu ei acolo«. Ioil III, 2.

Acolo, în valea Iosafat, se vor pune scaunele la judecată, acolo va rostii dreptul judecător judecata sa asupra tuturor oamenilor. Ce ceas înfricoșat va fi acel ceas!! Ce plângere! Ce jale! ce fior va cuprinde în acea clipă pe tot neamul omenesc. Cum se vor tângui unii după alții, cu câtă durere, cu cât suspin se vor despărți soții de olaltă, frații, prietini, neamurile și cunoscuții! Într'adevăr mare și înfricoșat va fi acel ceas!

Tăcere adâncă. — Glasul celui atotputernic, glasul ziditorului se aude. Și cei drepti se așează la dreapta, ear păcătoșii la stânga Mântuitorului. Cât va fi de mare atunci bucuria dreptilor, cât se vor veseli ei auzind dulcile cuvinte ale Mântuitorului: »Venii binecuvântații părintelui meu de moșteniți împărăția, care am gătit voue dela întemeerea lumii«. Și vor merge ei în locul cel de odihnă, acolo unde nu este durere, nici întristare ci vieată fără de sfârșit. Și vai! earași răsună glasul, dar nu e mai mult glas de bucurie; nu. E glas de spaimă, glas de cutremur: »Duceți-vă dela mine blăstămaților în focul cel vecinic«. Și păcătoșii, la auzul acestei judecăți groaznice, vor fi aruncați în focul cel de veci, acolo unde este scârbă vecinică, durere netrecută, acolo unde este focul cel nestîns și vermele cel neadormit, acolo unde este cea mai mare și vecinică întunecime.

Înainte însă de a se rostii această înfricoșată judecată, înfricoșată pentru noi, și plină de bucurie și veselie pentru alții, — se vor cerca cu de amănuntul faptele fiecărui muritor. Nimic nedrept în acea judecată nu va fi, pentru-că »drept e Domnul și dreptatea a iubit« și nu va lăsa nici pe cel drept să nu fie miluit dar nici pe cel pă-

cătos să nu fie pedepsit potrivit cu faptele lor. Se vor arăta dar la acel ceas înfricoșat atât faptele cele bune, cât și păcatele și fărădelegile omenesti, toate vor eși la iveală, și »nimica nu este acoperit, care nu se va descoperi, și ascuns care nu se va ști« Mat. 10, 26.

Așadar și cele ascunse se vor arăta. Ce gândești dar creștine? Pentru ce ascunzi faptele tale? Și de cine le ascunzi? Ori nu știe D-zeu inima ta, nu cunoaște launtrul tău? Nu grăiți deci: »Venii dar și să ne desfătăm cu bunătățile cele de acum și să ne slugim cu făptura ca cu tinerețele de grabă«. Înțelepți 2, 6. Pentru-că ochiul lui Dumnezeu vede toate și nici când nu doarme, și ce e mai mult, la ziua judecării cărțile se vor deschide» și altă carte s'a deschis, care este a vieții și s'au judecat morții din cele scrise în cărți după faptele lor... și care nu s'a aflat scris în cartea vieții s'a trimis în cuptorul cel de foc« Apoc. 20, 12, 15. Și câți oameni sunt de aceia, cari au făcut mulțime de păcate în ascuns și ei le tac, nu le mărturisesc, nu le aduc înaintea scaunului sfinte mărturisiri, ca astfel prin ajutorul acelei sfinte taine să primească deslegare, nu, ci mai bucurosi gem sub greutatea acelora, gem sub groaznică muștrare a conștiinței, și se prefac ca și cum ei ar fi cei mai cuvioși oameni din lume. Vai, vai fi-va acelora în ziua cea de judecată, căci toate cele ascunse ale lor arătate fiind, se vor pedepsi cu cele mai aspre pedepse.

Dar nu numai de faptele noastre cele ascunse și rele vom avea să dăm răspuns la înfricoșatul județ, ci și de toate cele ce am greșit, cu voie sau fără de voie, cu cuvântul sau cu lucrul, cu știința sau cu neștiința, cu priceperea sau cu gândul, Pentru toate vom fi trași la răspundere în ziua judecării, pentru toate vom avea să dăm seamă, pentru toate vom primi pedeapsa meritată. Oh! Și de câte nu ne vom aduce aminte noi în acea zi groaznică, câte rele făptuite de noi înși-ne le vom fi uitat, și totuși vom trebui să dăm seamă de ele. Da, va trebui să primim pedeapsa bine meritată — pentru-că deși noi le-am dat uitării acele nelegiuiri și fărădelegi, deși noi vom încerca a ne scăpa de acele păcate și vom zice: »Doamne, când te-am văzut fiamând sau insetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și n'am slugit Ție«? Mat. 25, 44: Dreptul judecător ne va răspunde: »Adevăr zic voue, pentru-că n'ați făcut unuia dintre acești mai mici, nici mie nu ați făcut« ibid. 25, 45. Așadar, în ziua judecării nimic... nimic..., nu se va pute ascunde din naintea vecinului Dumnezeu.

Judecata cea dreaptă alui Dumnezeu însă nu se va opri aci. Noi vom fi judecați și pentru păcatele străine de noi. Vai noue în acea zi de grea cercare, dacă vom ave să dăm seamă și de păcatele altora, vai noue, dacă vom fi îndemnat

pe alții a face rele în ochii Domnului, dacă din porunca noastră ori la sfatul nostru, frații noștri au alunecat și au greșit, au părăsit calea virtuții și au urmat calea nelegiurilor și a păcatelor!

În acea zi mare dreptul judecător va cerca cu de-amănuntul nu numai păcatele și nelegiurile omenimei, dar va cerca și credința și faptele cele bune. Dacă și încât de tare și de statornică a fost credința noastră? Cât de multe și mari au fost faptele noastre cele bune, — au fost ele purcese din inimă curată și smerită, ori din dor de mărire; am fost noi curați și neîntinați cu nici un păcat de moarte, atunci când am săvârșit fapta cea bună ori nu? Și dacă am fost curați, oare nu am avut noi ceva gând rău și cu acest gând rău și păcătos am făcut fapta cea bună? Despre toate aceste vom da seamă înaintea dreptului judecător în ziua venirii sale. Și »va fi atunci nevoie mare« Mat. 24, 21. și nimic nu ne va ajuta, nimic, numai faptele noastre cele bune, numai ele vor merge cu noi împreună, și vor mărturisii de noi înaintea scaunului judecării. Să ne câștigăm dar fapte bune »și singură toată nevoița aceasta puind, să arătați întru credința voastră faptă bună, știință, eară în știință înfrânare, eară în înfrânare răbdare; eară în răbdare bună creștinătate... »Fraților, mai virtos vă siliți, ca să faceți adevărată chemarea și alegerea voastră, că aceste făcând nu veți greși nici odată« II Petru 1. 5—10.

Ați auzit, iubitorilor creștini, cât de mare și înfricoșată va fi judecata cea din urmă, ați auzit și aceea că Mântuitorul Cristos ne va trage la

răspundere în acea zi de grea cercare pentru tot aceea-ce am greșit; ați înțeles, că noi vom avea a da răspuns chiar și pentru păcatele străine nouă, ba chiar și pentru credința și faptele noastre cele bune încă vom avea să răspundem. Cu toate aceste nu desnădăjduiți, ci aveți credința tare în Dumnezeu, cel-ce nu voește moartea păcatosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu, și vă întoarceți către dînsul, căci mai mare e mila și îndurarea lui Dumnezeu decât mulțimea păcatelor noastre, și urînd din inimă păcatele voastre și silindu-vă a vă curăți încă înainte de moarte de toate greșelile cu pocăință tare, cu pocăință adevărată strigând din toată inima noastră: Îndurate Doamne miluește-mă pe mine păcătosul și nevrednicul! Cercați cu amănuntul sufletul vostru, întrebați conștiința voastră sufletească, să dea seamă de faptele voastre, nu numai despre cele de azi, de ieri sau de alaltăeri, ci despre toate faptele ce ați lucrat din ziua nașterii voastre până în cea de acum, ștergeți apoi din inima voastră rătatea pentru vecie, înlocuind-o cu »dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea poftelor« Galat. Lucrând așa, în ziua cea de judecată vă vor suna și vouă cuvintele: »Veniți binecuvîntațiți părintelui meu, de moșteniți împărăția, care e gătită vouă dela întemeierea lumii«.

Fie, ca toți să fim părtași acelei împărății vecinice și netrecătoare. Amin.

Moise Popoviciu,
preot.

Chestiuni tipicale.

(Lămuriri finale, a conto finalissimelor).

»E pur si muove«

Numai în fuga condeiului mi se poate de present a replica de nou — și în obiectul tonului dela începutul *Triodului*. Aici acasă așa zicînd port în spate serviciul parochiilor ce păstoresc, în presbiterat (preoție) și notariat; în epitropiat și până și eclesiariat. Nici mai amitînd de diversele comisuni, în cari sunt angajat, titulo delegat, numit din gremiu, și conferențe în chestiuni vitale pentru Biserică. Eată explicarea pentru care, numai laconice, voi trata pentru acum, revenînd la chestiunea încă deschisă pentru cei-ce nu mă înțeleg, — care este tonul dominant la începutul *Triodului*? Deci ad rem:

Din capul locului nu împărtășesc vederi a la juzi lumeni, — în materii istorice bisericesti, cum-că adevă: tot ce nu există în ȘȘ, nu cade în obligul observabilității. Biserica se întemeiază foarte mult pe sf. Tradițiune; altcum nici cu sf. Cruce nu ne-am însemna. Dacă canonul 69 apostolese vorbește de ss. păresime, — acestea nu mi le pot cugeta fără ritual sau Triod. Dacă *usul există*, ca cu tonul 8, ca cel mai expresiv, să se combată hidul fariseism, și să se scoată în relief plăcuta modestie creștinească, și atare *us* a trecut în sângele, carnea și mедуva bătrănilor biseri-

cani, — e învederată conștiința acestora, cum-că din timpuri immemoriale aceasta a fost practica Bisericei.

Dacă conservatismul clasic al gintei noastre Române din Orient a fost în trecut paladiul și asilul individualității, ca popor românesc și Biserică ortodoxă, — de present, ori-ce inovațiuni tăietoare în conservatismul nostru, involvă timbrul pericolosității.

Dacă în *Triodul* actual există și imne străvechi, autorii lor, Cosma și Damian, și complectatorii lor, Teodor studitul și fratele său Iosif, — nu sunt exclusiv compozitori, ci și compilatori, redactori și arangiatori, — ai imnelor străvechi.

Dacă se știe odată, de tot teologul, canonistul și istoricul Bisericei, cum-că tipicul cel străvechiu al sf. Savei perise, este doară mai mult decât imposibil, ca cel compilat de nou, de Sofronie patriarhul, să fi fost redat pe cel străvechiu, până în minuțiosități, — ad literam.

Dacă istoricilor malevoli, cari contestă continuitatea noastră aici, noi le răspundem cu tunetul conștiinței și existenței noastre aici, tot așa răspundem și celor ce în scripture discută tonul 8 dela începutul *Triodului*, cu conștiința apucată dela predecesori și cu existența usului.

Dacă ori-ce regulă, prin us se scoate din valoare, pentru-ce acest principiu să nu se aplice la materia noastră?

Dacă eu sunt conștiu, că am copilărit și junit în două diecese ortodoxe din cele mai bine organizate și de frunte, — în patrie, și în acelea în lung și în lat *usul* a fost și *este* ca cu tonul 8 să se înceapă Triodul, — oare ce am judeca? abus să fie comis două diecese? Nu se poate; ci conchidem, că numai *usul străvechiu al Triodului din sf. Tradițiune s'a observat.*

Dacă bătrânii prin „*glasul de rînd*“ amintit în Triod au înțeles cel apriat însemnat în Apostol, adevătat tonul 8, de condamnat sunt? Românul prin cuvîntul „*de rînd*“ înțelege „*obicinuit*“ nu însă „*serial*“ Perifrasticele mai noauă nu pot deroga expresiunii mai vechi.

Dacă cele scrise în trecutul mai nou nu au putut desrădăcina din pepturile bisericanilor *usul*, nici în present — tocmai inoportun — fără o evoluțiune — mă tem — tradusă în revoluțiune tipicală, nu se va putea face aceasta. Cine dorește așa ceva? Nimene.

Dacă astăzi în gramatică nu mai putem reveni la articolul *femenin „la“* de unde *usul străvechiu* a șters pe „*l*“, nici la schimbarea *usului* cu tonul 8 dela începutul Triodului n'avem ce ne sforța.

Dacă diplomaticul Leo al XIII a conces aseclilor sîi Chaldei recăsătorirea preoților de acolo, căci aceștia i-au răspuns cu *usul străvechiu vigent la dînsii*, — ceea ce e un lucru mare, de ce noi într'un bagatel să fim „și mai și“ decât dînsul?

Dacă eruditul jurist și canonist, preadennul nostru de pie memorie protoiereu central al Timișorii, Metetie, când se ivia diferență între preoții bătrâni și câte unul tiner în rîspectul tonului practicat în Dumineca premearsă, le răspunde blînd: „Toate sunt ale lui D-zeu“ „Numai al 9-lea glas să fi cântat“ — ce ajunge sbuciumarea noastră de present?

Acestea ca replică „*per summos apices*“ — părintelui *Nicolae* dela Bărăteaz, la elaboratul subscris de Reverenția Sa în Nrul 3 al prețioasei noastre foi „*Biserica și Școala*“, foarte frumos în — teorie.

Ulterior nu mai scriu în foaie — în chestiune. Fie însă convins, că eu după-ce voiu promova preamilit chestiunea la Preasfințitul Sinod episcopesc al autocefalei noastre biserici din patrie, — eventual cu Binecuvîntarea Preabunului meu Episcop legitim — măcar după resoanele actuale de Stat, — reafînd peana mea, ce știe scrie și în limba diplomației, — pe calea Înaltului Ministeriu de externe voiu face întrebare în chestiune și la Sanctitatea Sa Patriarhul Ioachim al III-lea — cu reserwațiunea, că totuși, în primă linie, mă supun ori-cărei decisiuni a Episcopatului nostru național ortodox din patrie.

Pentru-ca să se știe, cum-că:

Eu aderez din tot sufletul meu la unirea ce *unește* popor și biserică românească în această patrie, și stau departe, cu greață, de unirea care *sparge* neam și biserică românească în această patrie.

Dela Crișul alb.

Parochul Ioan.

Crisa catolicismului.

— O carte interesantă. —

Profesorul *Ehrhard* dela facultatea teologică din Viena, prelat papal, a publicat în luna trecută o carte, intitulată: »Catolicismul în veacul XX, în lumina desvoltării bisericeii în timpul modern«.

Cartea a produs mare senzație în cercurile savanții lor de diferite confesiuni, încât prima editură de 10.000 exemplare s'a epuizat în timp de o lună de zile și s'a pus deja sub tipar a doua ediție.

Autorul își pune întrebarea: Catolicismul oare nu se găsește astăzi într'o crisă similară cu aceea a păgânismului pe timpul lui Constantin cel Mare, când păgânismul a început să fie mereu strîmtorat din centrele de cultură și gonit la sate, unde apoi pe încetul se pierde?

Houston Stewart Chamberlain, un mare scriitor englez (nu ministrul coloniilor) în opera sa despre »Bazele veacului XIX« spune, că la sfîrșitul veacului XX abea una a treia parte din creștini vor aparține bisericeii papale. *Ehrhard*, față cu această propoziție, recunoaște, în expunerile sale, că »dacă toți aceia dintre catolici, cari astăzi nu consimțesc cu biserica papală, ar fi șterși dintre membri acelei biserice, numărul milioanelor de catolici ar scăde într'o măsură foarte simțitoare.« Cu toate acestea autorul crede,

că va înflori catolicismul în veacul XX; și îndeplinirea misiunii sale depinde dela modul cum se va ști adapta vieții și culturai moderne.

Multe sunt piroanele, lațurile și escrescențele de pe trupul bisericeii papale, cari trebuiesc scuturate. Iesuitismul nu este indispensabil. Asemenea și puterea lumească a papei n'a fost decât un rezultat al desvoltării istorice, nici cum însă nu face parte din esența religiunii catolice.

Constată *Ehrhard*, că în țările catolice oamenii culți se înștrăinează din ce în ce de catolicism și că înșiși catolicii fervenți sunt nemulțumiți de actualele condiții în cari se găsește biserica lor. Cercurile bisericești sunt extrem de conservatoare, nu vor să vadă nici să lecuiască relele, așa că în însuși sinul catolicismului se resimte slăbia.

Discută atitudinea culturai moderne față cu credința. În principiu, știința modernă e vrăjmașa religiunii, pretinzînd să dea dînsa o soluție precisă rostului existenței: moralitatea basată pe sancțiunea divină nu vrea s'o recunoască. Pe când de fapt soluțiile științifice sunt trecătoare, se schimbă și se modifică într'una în cursul timpului, și din om în om. Cuceririle științei în acest domeniu sunt mîrgăritare false, veacul

XX le va înlătura, punând capăt conflictului dintre știință și religione.

Conflictul acesta s'a născut ca o desfășurare istorică, și și-a ajuns culmea în zilele noastre. Tot timpul va aduce vindecarea, căci omul modern e deja obosit de positivism și caută o viață individuală sufletească. Pentru ajutarea acesteia însă se cere o luptă, o luptă puternică a preoțimei, care trebuie să primească o înaltă pregătire intelectuală, pentru a ajunge la biruință.

Haina medievală — în afară de dogme — trebuie schimbată prin cultura modernă. Adaptarea la condițiunile moderne ale vieții și în special introducerea elementului laic, se impune. Ear în al treilea rând, importanța culturală a bisericeii să se valideze pe terenul moral, social, științific, cu toată puterea, căci: *militia est vita hominis super terra.*

În liniamente mari aceasta este direcția în care e scrisă cartea prelatului papal *Ehrhard*. Dacă serioșitatea lucrării a atras cu drept cuvânt atențiunea cercurilor intelectuale, nu e mai puțin adevărat, că în aparițiunea ei vedem și o reacțiune contra pornirei: „*Los von Rom*“.

Este o lege firească, să-și aibă ori-ce acțiune reacțiunea, ori-ce atac să provoace apărare; — dar în același timp, e de mare folos să te adăpi din cultura modernă, din viața ei. Și pentru acest motiv, am relevat aci cartea profesorului vienez *Ehrhard*.

Capelanul.

CRONICA.

† *Necrolog*. Subscrișii cu inima înfrântă de durere anunță repaosul în Domnul al mult iubitului lor soț, tată, socru, hunic *Adam Rosa* preot gr. or. român, asesor consistorial, inspector școlar, deputat al scaunului protopresbiteral, membru al comitet. administrativ, și decorat cu coroana de aur pentru merite, întemplat la 4 Februarie 1902 st. v. în etate de 67 ani, în al 43 an al căsătoriei, funcționând tot în una și aceeași comună 43 ani, după un morb greu și îndelungat. În-mormântarea răposatului se va oficia la 6 Februarie la 11 oare a. m. după ritul gr. ort. român și se va așeza spre vecinică odihnă în grădina sfintei biserici din Leucusești. Leucusești, la 4 Februarie 1902. Fie-i țărina ușoară! Ecaterina Rosa născută Martinovici ca soție. Constantin Rosa, preot ca fiu. Sidonia Arsenoviciu născ. Rosa ca fiică. Constantin Arsenoviciu notariu, ca ginere. Cristina Rosa, Ludovic Lucaci, Iuliu Arsenoviciu, Elena Rambauszky, Berta Mangiu, Paul Rambauszky, Ioan Mangiu, Constantin Rosa jun. ca nepoți și nepoate. Sidonia Rosa născ. Sida, ca noră. Paul Raumbauszky, Elena Mangiu, ca străne poți.

* *Avis*. Di *Nestor Porumb* preot în Tulca p. u. Szalonta, roagă pe toți acei preoți cari au depus examenul de maturitate după intrarea în cursul teologic; să binevoiască a-și trimite numele și adresa la adresa p-sale, în vederea pregătirei unui apel festival.

* *Eroare de tipar*. În numărul 49, 50 și 51 al foiei „Biserica și Școala“ an. tr. publicându-se concurs pentru deplinirea postului de învățător din *Monăștur*,

inspectoratul Leucuseștiului, s'a strecurat eroarea de tipar — lăsându-se în toți numerii numele *comunei* afară; care scădere prin aceasta o rectificăm.

Concurs.

Cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“ se publică de nou concurs pentru îndeplinirea definitivă a parohiei *Govoșdia*, ale cărei venite sunt: a) Usufructul pământului parochial, constător din 12 jug. cat.; b) Birul dela 49 case câte una măsură cucuruz sfărmat, ear' dela jeleri câte $\frac{1}{4}$ măsură de cucuruz sfărmat; c) Stolele îndatinate; d) Grădina parochială și e) întregirea din vistieria statului (congrua), pentru preoți fără 8 cl. gimn. cu suma anuală de 432 cor. respective 632 cor., în care sunt cuprinse 100 cor., ca relut pentru cvartirul fiitorului preot.

Toate venitele dau suma recerută pentru parohii de clasa a III-a.

Recurenții sunt avisați a-și trimite recursele adresate comit. par. concernent și ajustate conform prescrișelor Regulamentului pentru parohii, pe calea P. On. oficiu protopresbiteral din Buteni (N.-Butyn) și a se prezenta în Sfânta biserică în careva Duminecă sau sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și în oratorie.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA, m. p. ppresbiter.

—□—

Conform ordinațiunei Venerabilului Consistor rom. gr.-or. din Arad, dela datul 2/15 Ianuarie a. c. Nr. 8772/902 se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei de clasa II. din *Totvaradia* — devenită vacantă prin strămutarea Prea Onoratului Domn protopresbiter-paroch Vasilie Beleş la Arad, cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele suut următoarele: 1) una sesiune parochială constătătoare din 32 jugăre pământ; 2) casa parochială cu doue intravilane; 3) stoala și birul usuat dela parochieni, precum și întregirea dela stat după cvalificațiunea alegândului paroch.

Recurenții sunt avisați ca recursele lor, instruite cu documentele de cvalificațiune pentru parohii de clasa II — adresate comitetului parochial din Totvaradia în termenul sus indicat, să le subștearnă Reverendisimului Domn Vasile Beleş protopop în Arad, — precum și pe lângă observarea §-lui 18, din Regulamentul pentru parohii, a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din Totvaradia pentru a celebra, respective a predica și cânta.

Dat din ședința comit. parohiei Totvaradia ținută la 20 Ianuarie (2 Februarie) 1902.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILIE BELEȘ, adm. ppresbiteral.

—□—

Se escrie concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr. or. rom. de băeți din *Pâncota*, protopopiatul Șiriei, devenit vacant prin pensionarea învățătorului G. Oașca de aici, cu termin de alegere pe 10/23 Martie 1902, pe lângă următorul salar anual: 1. Locuință constătătoare din 3 chilii, 1 culină, o cămară, în edificiul școlar de nou edificat după recerințele moderne și grădină de legume; 2. Salar în bani gata 200 cor.; 3. $\frac{2}{4}$ pământ comasat de 24 jug. ung. cu arendă anuală de 460 cor.; 4. Cinci orgii de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ sau 100 cor.; 5. Spese de conferență 20 cor.; 6. Paușal de scripturistică 12 cor.; 7. Pentru curatorat 40 cor.; 8. Dela înmormântări, circa 100 cor. După acest

salar, darea regească, comitatensă și echivalentul le va solvi alesul. Dela competenți se recer următoarele: A) Estras de botez; B) Testimoniu despre absolvarea preparandiei; C) Testimoniu de evalidaciune învățătorească; D) Atestat de conduită și despre serviciul prestat până aci, în comuna unde a servit; E) Declarație, că de când își formează dreptul la cvincvinal; F) Alesul e deobligat a împlini toate funcțiunile în și afară de biserică.

Cei cu pregătiri mai bune și cunosători de note vor fi preferiți — și comuna după observarea vre-unui progres mulțumitor celui ales îi va îmbunătăți salariul.

Petițiile astfel instruite și adresate comitetului parochial din comuna Pâncota cu 3 zile înainte de alegere sunt a se așterne Preaonoratului oficiu protopesc gr. ort. rom. din Șiria (Világos) ear până în ziua alegerii a se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic,

Pâncota la Ianuarie v. 1902.

Ignatie Pavlovič m. p.,
presid.

George Óșca m. p.,
not. com. paroch.

—□—

În temeiul rezoluțiunii Venerabilului Consistor eparchial d-to 15/28 Noemvrie 1901 N-rul 7611/901 se repeteste escrierea de concurs pentru îndeplinirea parochiei vacante din **Hodoni**, (ppresbiteratul Timișorii) cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“.

Beneficiul anual se compune din: 1) folosirea unei sesiuni de pământ; 2) birul parochial (șase pătrare grâu după o sesiune); 3) venitul ștolar usat; aceste dimpreună cu întregirea stabilită și asignată din partea În. Guvern. pe temeiul coalelor de fasiune încuviințate, în suma de 463 cor. 54 fil., asigură un venit de cel puțin 1604 cor. deci parochia este de clasa primă. Relutul de cortel încă e asigurat.

Alesul se obligă a locui însuși în casa biserică nr. 77 și să plătească epitropiei parochiale în rate treilunare anticipative suma de 200 cor. anual pentru folosirea acestei case constatătoare din 4 chilii, culină și toate aparținătoarele.

Sarcinile publice după întreg beneficiul are să el supoarte alesul, care fără alta remunerațiune este îndatorat să provadă și învățământul religios la elevii cari frecventează școala de toate zilele și la adulți.

Dela concurenți se cere evalidaciunea prescrisă în §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Recurenții vor avé să se presente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din loc, cu observarea §-lui 18 din același Regulament, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală. Recursele sunt a se trimite P. On. oficiu protopresbiteral în Timișoara-Fabric.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual: Dr. TR. PUTICI m. p.,
protopresb. gr. ort. rom.

—□—

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a vecantei parochii de clasa a III-a din **Ohabalunga**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch gr. ort. român sunt: 1. Sesiunea parochială, care este comasată și constă parte din fânaț, parte din pământ arător; 2. Bir preotesc dela credincioși, 10 meți cucuruz despoiat; 3. Stolele usuale; 4. Folosirea plațului

parochial în mărime de 1/2 jugăr, și 5. Întregire de dotație dela stat 630 cor. 61 fil., dacă concurentul are evalidaciune sub 8 clase.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile lor instruite conform legilor în vigoare, comitetului parochial din Ohabalunga, pe calea oficiului protopresbiteral gr. ort. român din Belinț, (Temes-megy), și într'o Duminecă sau într'o sârbătoare au să se prezenteze în sfânta biserică din numita comună biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, eventual în oratorie și în sêvîrșirea slujbei dumnezeesti.

Comitetul parochial:

În conțelegere cu mine: GERASIM SÊRB, protopresb.
gr. ort. rom.

—□—

Pe basa rezoluțiunii Venerabilului Consistor Nr. 7283/901 se escrie concurs pentru îndeplinirea parochiei vacante din **Chișoda** (ppresbiteratul Timișorii), cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“.

Beneficiul anual se compune din venitul sesiunii parochiale și a intravilanului aparținător, a birului și a stolelor usuale. Dreptul vèduvelor preotese Sofia și Brândușa Popovici se asigură conform §-lui 8 din Regulamentul pentru parochii.

Dela concurenți se cere evalidaciunea prescrisă în §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parochii. Sarcinile publice după întreg beneficiul are să le poarte alesul, care fără altă remunerațiune este obligat a provedé învățământul religiunei la școala de toate zilele și la adulți.

Recurenții vor avé să se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sfânta biserică din loc, cu observarea §-lui 18 din Regulamentul susatins, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală. Recursele sunt a se trimite la P. On. oficiu ppresbiteral în Timișoara-Fabric.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb tractual: Dr. TR. PUTICI m. p.,
protopresb. gr. ort. rom.

—□—

Conform ordinelor Vener. Consistor din 24 Martie 1901 Nr. 2033 și 27 Decemvrie 1901 Nr. 8524 se escrie concurs, cu termin de alegere la **30 de zile** după aceasta publicare pentru îndeplinirea parochiei din **Checia-română** — protopresbiteratul B.-Comlos — devenită vacantă prin strămutarea preotului Gavriil Selagian la Maierile-Timișorii.

Venitele parochiei sunt: „sessia parochială cu apartinențele ei, birul și stola usuată“, precum și întregirea dela stat, după evalidaciunea personală a alegândului paroch.

Dările și echivalentul sesiunii le va suporta alegândul preot, care va avea a-se îngrijii și de cortel.

Recurenții au a-și ajusta recursul cu testimonii pentru parochii de cl. I., și conform prescriselor Regulamentului, cari adresate comitetului parochial din Checia română să se trimită subscrisului oficiu protopresbiteral la Nagy-B.-Komlos, având a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea și în cele rituale și retorice.

Checia română din ședința comitetului parochial gr. ort. rom. ținută la 11 Decemvrie 1902.

Ioța Ițineanțu m. p.,
președinte.

Ioan Ratiu m. p.,
notar.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, ppresbiter.

—□—